

Barnkonsekvensanalys

Fördelningsprinciper med öppethållande 2023

Fritidsförvaltningen
Ekonomi och analysavdelningen

Upprättad: 2024-01-23
Version: 1
Ansvarig: Josefin Aldegren

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Inledning	6
Fritidsförvaltningens verksamhet	6
Syfte och frågeställningar	7
Disposition	8
Barnkonsekvensanalys som metod	8
Vilka barn berörs?	9
Barnperspektivet.....	9
Barnkonventionen.....	10
Barnets perspektiv	11
Intervjustudie	12
Avgränsningar	14
Kunskapsöversikt	14
Meningsfulla fritidsaktiviteter	14
Deltagande och tillgänglighet	15
Fördelningsprinciper med öppethållande.....	18
Huvudprinciper	18
Vilka gynnas av fördelningsprinciperna?	22
Vilka missgynnas eller nås inte av fördelningsprinciperna?	23
Barnets perspektiv: Intervjustudie	25
Vägen till en aktiv fritid.....	25

Motivation till fortsatt aktivitet.....	27
Hur påverkar engagemanget fritiden	31
Den lokala anknytningens betydelse för aktivitet	33
Avslutande diskussion	34
Rekommendationer	38
Referenser	40

Sammanfattning

Fritidsnämnden har som mål att alla malmöbor ska ha möjlighet till en aktiv och meningsfull fritid hela livet. Fritidsnämnden och fritidsförvaltningen strävar därför mot att skapa en jämn tillgång till anläggningar för föreningsverksamhet i staden som föreningslivet kan utnyttja. För att uppnå detta mål krävs att fördelningen av träningstider till olika föreningar är jämlik. De prioriterade målgrupperna i nämndens och fritidsförvaltningens arbete är barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning och personer över 65 år. Därtill ska tjejer samt barn och unga i områden med låg aktivitetsgrad särskilt prioriteras.

Under 2021 beslutades att en barnkonsekvensanalys ska utföras på alla ärenden som berör barn och som initieras internt inom fritidsnämnden och fritidsförvaltningen. I linje med detta beslut har den här utredningen genomförts. Huvudsyftet är att granska hur väl förvaltningen har integrerat ett barnrättsperspektiv i styrdokumentet *Fördelningsprinciperna med öppethållande 2023* och undersöka vilken effekt principerna har på barn och ungas fritids- och föreningsliv. Utredningen ska ligga till grund för utveckling och utvärdering av fördelningsprinciperna inför revideringen 2024.

Utredningens metod och ramverk utgår från fritidsförvaltningens metodmaterial för barnkonsekvensanalyser. Barnkonsekvensanalyser kan användas som ett verktyg för att tillgodose barnrättsperspektivet i politiska processer. För att uppnå detta behöver tre aspekter inkluderas: ett barnperspektiv, barnkonventionen och barnets perspektiv. För att inkludera dessa tre perspektiv har en innehållsanalys gjorts av styrdokumentet *Fördelningsprinciper med öppethållande 2023* samt gruppintervjuer genomförts med barn och ungdomar från tre olika bidragsberättigade föreningar.

I analysen framkommer det att *Fördelningsprinciperna med öppethållande 2023* i stor utsträckning är utformat för det traditionella idrottsföreningslivet med tävlingsverksamhet. Det är alltså enklare för traditionella idrottsföreningar att få tillgång till attraktiva träningstider och i attraktiva hallar, än för föreningar som erbjuder annan fysisk aktivitet. Det framkommer även i intervjustudien att viljan att tävla eller inte tävla är olika för olika barn, och att fördelningsprinciperna inte återspeglar detta. Prioriteringen av tävlingsidrotten synliggör även hur tjejer och killar kan påverkas olika av fördelningsprinciperna, då killar i större utsträckning är intresserade av idrottens investeringsvärde (att tävla) och tjejer i större utsträckning är intresserade av ett varierat utbud av aktiviteter. Vidare framkommer det att

närhetsprincipen och tillgången till mindre strukturerade aktiviteter är viktig för att engagera barn och ungdomar, speciellt från socioekonomiskt svaga områden. Flexibilitet uttrycks alltså som en viktig förutsättning för barnens deltagande, och en kombination av strukturerade aktiviteter, mindre strukturerade aktiviteter och ostrukturerade aktiviteter verkar utgöra en meningsfull fritid för många.

Sammanfattningsvis är ett barnrättsperspektiv inte fullt ut integrerat i fördelningsprinciperna. Trots att alla barn och unga upp till 15 år ska prioriteras i fördelningsprinciperna blir det i praktiken en prioritet av de barn och unga som deltar i en traditionell idrottsförening med tävlingsfokus. Fördelningsprinciperna tar inte tillräcklig hänsyn till att olika grupper av barn har olika förutsättningar att åberopa sig en meningsfull fritid. Fördelningsprinciperna påverkar alltså barn och ungas fritid olika beroende på vilket område de bor i och vilken typ av idrottsförening de är aktiva i.

Fördelningsprinciperna med öppethållande behöver således revideras så att föreningar med tävlingsfokus och föreningar utan tävlingsfokus prioriteras i samma utsträckning. Fördelningsprinciperna behöver inkludera en större bredd av aktiviteter, för att i större utsträckning nå ut till tjejer samt barn från socioekonomiskt svaga områden. Närhetsprincipen behöver också ges större plats i fördelningsprinciperna och barnrättsperspektivet behöver integreras i förvaltningens administrativa regler och rutiner gällande föreningsstöd. Genom att utveckla fördelningsprinciperna utökas alltså möjligheten att nå ut till fler av Malmös barn och unga, och tillgodose artikel 15 och 31 barnkonventionen som erkänner barns rätt att delta i föreningslivet samt barns rätt till fritid på lika villkor. På så vis sätts även barnets bästa i främsta rummet enligt barnkonventionens artikel 3.

Inledning

Fritidsnämnden arbetar för att alla malmöbor ska ha möjlighet till en aktiv och meningsfull fritid hela livet. En god och likvärdig tillgång till platser för fysisk aktivitet och en aktiv fritid är ett centralt område för fritidsnämnden. De prioriterade målgrupperna i nämndens och fritidsförvaltningens arbete är barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning och personer över 65 år. Därtill ska tjejer samt barn och unga i områden med låg aktivitetsgrad särskilt prioriteras. Som en del av förvaltningens barnrättsarbete beslutade fritidsnämnden den 25 mars 2021 att det ska utföras en barnkonsekvensanalys på alla ärenden som berör barn, indirekt eller direkt, och som initieras internt inom fritidsnämnden och fritidsförvaltningen.

För att skapa förutsättningar för rörelse hela livet, samt minska och motverka segregation, arbetar nämnden för att skapa en jämn tillgång till anläggningar för fritidsverksamhet i staden som föreningslivet kan utnyttja. För att uppnå detta mål krävs bland annat att fördelningen av träningstider till idrottsföreningar med tävlingsverksamhet och föreningar som erbjuder motionsidrott är jämlik.

I den här utredningen har en barnkonsekvensanalys utförts på fritidsnämndens styrdokument, *Fördelningsprinciper med öppethållande 2023*. Styrdokumentet är den handling som bestämmer hur bidragsberättigade föreningar som erbjuder fysisk aktivitet schemaläggs i fritidsförvaltningens anläggningar. Det är ett dokument som nära berör barn och unga, och det är således väsentligt att ett barnrättsperspektiv genomsyrar fördelningsprinciperna. En barnkonsekvensanalys av styrdokumentet är därför av största vikt för att kunna identifiera strukturer och orsaker som skulle kunna bidra till en ojämställd och ojämlik fritid.

Fritidsförvaltningens verksamhet

Fritidsnämnden ansvarar för drift av idrotts-, bad- och fritidsanläggningar¹. Fritidsnämnden har även dispositionsrätt under kvällstid och helgdagar i Malmö Stads samtliga idrotts- och fritidsanläggningar och ansvarar för bokning och tillgänglighet till dessa. Nämnden är också ansvarig för att fastställa hyror och avgifter för de upplåtna lokalerna. För att reglera schemaläggningen i fritidsförvaltningens anläggningar återopas styrdokumentet *Fördelningsprinciper med öppethållande*. Detta styrdokument fastställs årligen av fritidsnämnden.

---

¹ Med undantag av de anläggningar där grundskolenämnden eller gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har driftansvar.

Fritidsnämnden tillämpar 0-taxa vid bokning av nämndens anläggningar för bidragsberättigade föreningar, som bedriver föreningsverksamhet för barn och unga, samt för personer med funktionsnedsättning. Bidragsberättigade föreningar som bedriver verksamhet för vuxna från och med 26 år eller föreningsmatcher/föreningsstävlingar för ungdomar från och med 17 år betalar ett reducerat pris. Med föreningsverksamhet avses föreningens ordinarie verksamhet där deltagarna består av föreningens ordinarie medlemmar. Registrerade föreningar har rätt att boka anläggningar till ett reducerat pris.

För att kunna registrera en förening behöver verksamheten vara utan vinstsyfte, ideell och allmännyttig. Enligt fritidsnämndens regelverk ska föreningen vara skuldfri och registrerad hos Skatteverket. Föreningen ska vidare ha ett bankkonto registrerat i verksamhetens namn, redovisa medlems- och terminsavgifter och fungera som en demokratisk, inkluderande, styrelseledd förening. För att kategoriseras som en bidragsberättigad förening ska föreningen ha sitt säte i Malmö och kunna uppvisa genomförd verksamhet för minst 25 barn- och ungdomsmedlemmar, under minst ett års tid (Föreningsstöd, 2023).

Det finns idag 321 bidragsberättigade föreningar som är berättigade att ansöka om träningstider. Av dessa är det 136 föreningar som sökt tider år 2022 till 2023, varav 80 bedriver verksamhet inomhus, 50 bedriver verksamhet utomhus och sex föreningar bedriver verksamhet på is. Stadens olika anläggningar, som sporthallar, gymnastiksal, idrottsplatser, ishallar och badanläggningar utgör en betydelsefull infrastruktur för barn och ungas fritidsaktiviteter.

Syfte och frågeställningar

Syftet med utredningen är att granska hur väl förvaltningen integrerat barnrättsperspektivet i fördelningsprinciperna och vilken effekt principerna har på barn och ungas fritids- och föreningsliv. För att uppnå syftet behöver en analys av skillnader mellan föreningar med tävlingsfokus och de utan genomföras.

Utredningens fokus kommer vara att förstå hur barn och unga kan komma att påverkas av fördelningsprinciperna sett till viktiga perspektiv som socioekonomisk boendesegregation. Utredningen ska ligga till grund för utveckling och utvärdering av fördelningsprinciperna inför revideringen 2024. Följande frågeställningar besvaras i denna utredning:

- Är ett barnrättsperspektiv integrerat i fördelningsprinciperna?

- Hur påverkar fördelningsprinciperna tilldelningen av träningstider till verksamheter med tävlingsfokus jämfört med verksamheter utan tävlingsfokus?
- Hur påverkar fördelningsprinciperna barn och ungas föreningsliv och fritid?

Disposition

I utredningens inledning beskrivs fritidsförvaltningens verksamhet gällande fördelningsprinciper för träningstider, samt utredningens syfte och frågeställningar. Därefter presenteras utredningens metod och ramverk, samt en kunskapsöversikt. Vidare presenteras rapportens analys av styrdokumentet *Fördelningsprinciperna med öppethållande 2023* och resultatet från intervjustudien. Utredningens avslutas med en diskussion som inkluderar ett antal rekommendationer.

Barnkonsekvensanalys som metod

Utredningens metod och ramverk utgår från [fritidsförvaltningens metodmaterial för barnkonsekvensanalyser](#). Utredningens metod inkluderar även gruppintervjuer med barn och ungdomar som är medlemmar i en bidragsberättigad förening samt en innehållsanalys av intervjuerna och styrdokumentet *Fördelningsprinciper med öppethållande 2023*. En innehållsanalys kan användas för att systematiskt undersöka och tolka innehållet i text och genom att identifiera teman och kategorier i texten kan analysen centreras för att förstå underliggande betydelser. Med tanke på metodens flexibilitet anses den vara lämplig för att uppnå utredningens syfte.

Barnkonsekvensanalyser används för att säkerställa att barn och ungas rättigheter tillgodoses och att barns perspektiv, åsikter och behov lyfts fram. En barnkonsekvensanalys blir således ett verktyg för att tillgodose barnrättsperspektivet i politiska processer, och på så vis erkänna barn som rättighetsbärare och individer med egna personligheter, behov och intressen (Palmstierna & Sonander, 2022). För att ett barnrättsperspektiv ska kunna beaktas behöver tre aspekter inkluderas: ett barnperspektiv, barnkonventionen och barnets perspektiv. Det är även viktigt att ställa frågan: vilka barn berörs? Ett barn är enligt barnkonventionen människor under 18 år.

En barnkonsekvensanalys av fördelningsprinciperna kan användas för att analysera hur och om fördelningen av träningstider är jämlik och jämställd

utifrån ett barnrättsperspektiv. En barnkonsekvensanalys hjälper även till att synliggöra vilka barn och ungdomar som nås och inte nås av föreningslivet. Följaktligen är det av största vikt att synliggöra ifall vissa normer och strukturer begränsar vissa barns rätt till en meningsfull fritid. Detta för att utveckla fritidsförvaltningen arbete och kunna arbeta framåt. Nedan följer en genomgång av de centrala delarna av en barnkonsekvensanalys.

Vilka barn berörs?

Först och främst är det viktigt att synliggöra vilka specifika grupper av barn som berörs av fördelningsprinciperna, samt hur fördelningsprinciperna berör barn från olika grupper på olika vis. Barn är inte en homogen grupp och ska inte ses som en sådan, därför blir ett intersektionellt perspektiv viktigt i analysen. Intersektionalitet synliggör olika maktordningar och hur de samspelar, då människor kan tillhöra olika grupper samtidigt och således påverkas av olika strukturer på en och samma gång. I en barnkonsekvensanalys är maktordningar som kön, könsidentitet eller könsuttryck, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionalitet, socioekonomisk bakgrund, födelseregion, migrationsstatus och barnets bostadsområde i staden viktiga att ta i beaktning.

De barn och ungdomar som berörs direkt av *Fördelningsprinciperna med öppethållande* är upp till 18 år och medlemmar i en bidragsberättigad förening i Malmö där de utövar någon form av fysisk aktivitet. Vidare så prioriteras främst barn upp till 15 år av fördelningsprinciperna. Barn och ungdomar som är medlemmar i en registrerad förening berörs indirekt. Registrerade föreningar omfattas inte av fördelningsprinciperna och får därför inte schemalagda träningstider. Registrerade föreningar kan i stället boka in sig på lediga träningstider efter att schemaläggningen är fastställd, och påverkas således indirekt av fördelningsprinciperna då de erbjuds de träningstider som blir över.

Barnen är från olika områden i staden, tillhör olika grupper i samhället, tillhör olika religioner, har olika könsidentiteter, och är i olika åldrar. Vissa av barnen är födda och uppvuxna i Sverige, vissa har nyligen kommit hit. Barnen och ungdomarna som berörs av fördelningsprinciperna är således en blandad grupp, och det som förenar dem är deras engagemang i föreningslivet.

Barnperspektivet

Barnperspektivet omfattar situationer där vuxna sätter sig in i hur barn kan känna inför beslut och hur dessa besluten kan komma att påverka barn. En

viktig utgångspunkt är statistik eller annan forskning om barn och ungas livsvillkor och behov. Aktuell forskning och statistik ska användas för att utvärdera framsteg och identifiera problem i det aktuella ärendet, så att kvalificerade underlag kan skapas för politiska prioriteringar och beslut ([Policy för mänskliga rättigheter, 2022](#)). Den här utredningen är koncentrerad på att ge fritidsförvaltningen en förståelse för hur fördelningsprinciperna förhåller sig till barnkonventionen och till ett jämlikhets och jämställdhetsperspektiv. Därför har fokus lagts på forskning som fokuserar på barn och ungas tillgång till föreningslivet. Under avsnittet forskningsläge presenteras den forskning som är relevant för den här utredningen.

Barnkonventionen

Barnkonventionen syftar till att ge det enskilda barnet rätt att behandlas med respekt och få komma till tals. Den 1 januari 2020 blev Barnkonventionen svenska lag och det betyder att barnkonventionen ska tas i beaktning i alla beslut som rör barn. Att beakta barnkonventionen kan handla om att motverka diskriminering av barn, genom att man som tjänsteman belyser hur vissa grupper av barn löper större risk att utsättas för diskriminering eller ett annorlunda bemötande. Det gäller således att ur ett rättighetsperspektiv uppmärksamma de strukturer som finns i samhället och som kan påverka barn olika i det aktuella ärendet (Palmstierna & Sonander, 2022).

Genom att utgå från barnkonventionen synliggörs barnrättsperspektivet i den aktuella frågan. Alla rättigheter i konventionen är inte relevanta för alla frågor som rör barn, men det är viktigt att synliggöra om fördelningsprinciperna kan påverka en grupp som har specifika rättigheter enligt konventionen. Det är även centralt att barnkonventionens grundprinciper beaktas.

Barnkonventionens grundprinciper berör icke-diskriminering, barnets bästa, överlevnad och utveckling samt yttrandefrihet och delaktighet².

I den här utredningen är följande artiklar, utöver grundprinciperna, särskilt relevanta för att kunna beakta om och hur ett barnrättsperspektiv genomsyrar fördelningsprinciperna med öppethållande:

- art. 15: Barn har rätt att delta i föreningar och fredliga sammankomster.

---

² Grundprinciperna består av följande artiklar: 2, 3, 6 och 12. För en fullständig redogörelse av barnkonventionens artiklar, se [här](#).

- art. 31: Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations och fritidsverksamhet.
- art. 27: Konventionsstaterna erkänner varje barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.

Det är även viktigt att belysa hur barn som tillhör olika grupper påverkas av fördelningsprinciperna. Deras rättigheter berörs av följande artiklar:

- art. 23: Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället.
- art. 30: Barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, eller som tillhör ett urfolk, har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion.

Hur barnkonventionen ska beaktas tenderar att skapa osäkerhet inom offentlig förvaltning (Palmstierna & Sonander, 2022). Idag finns det emellertid praxis från domstolar som kan vara vägledande. Det har framkommit att artikel 3 och artikel 12 ska väga tungt när politiska beslut fattas. Artikel 3 och artikel 12 kompletterar varandra, då artikel 3 innebär att förverkliga barnets bästa och artikel 12 innebär ett tillvägagångssätt för att lyssna till barnets perspektiv. Detta innebär att effekterna av beslut, samt positiva eller negativa konsekvenser, måste utredas och bedömas. Artikel 3 och 12 är således centrala för utförandet av en barnkonsekvensanalys (Palmstierna & Sonander, 2022).

Barnets perspektiv

Barnets perspektiv innebär att lyssna på barn och inhämta deras åsikter. Därmed synliggörs barn som individer med unika synsätt, uppfattningar och erfarenheter, men också att barn som grupp uppfattar och erfar världen ur andra synvinklar än vuxna. Barns perspektiv är marginaliserade i beslutsprocesser och det är viktigt att beakta deras perspektiv i beslut som berör dem. Genom att lyssna på barn och erbjuda dem en möjlighet att uttrycka sina åsikter tas deras rättigheter till vara på och det leder även till att barn själva blir mer medvetna om sina rättigheter och skyldigheter. Således ger

politiska beslut som beaktar barn fullt ut bättre resultat för samhällsutvecklingen (Palmstierna & Sonander, 2022). Det finns olika sätt att göra barn delaktiga i beslut: genom att föra dialoger direkt med barn, eller att ta del av forskning som bygger på intervjuer och dialoger med barn.

Intervjustudie

I den här utredningen har en intervjustudie gjorts för att samla in barn och ungdomars åsikter gällande fördelningsprinciperna, alltså hur de upplever sitt deltagande i föreningslivet och vad de tycker om sina träningstider. Detta tillvägagångssätt har valts då intervjuer ger barn och ungdomar möjlighet att uttrycka sina egna uppfattningar, genom att svara på semistrukturerade frågor (Socialstyrelsen, 2020).

Den intervjumetod som används i den här utredningen är gruppintervjuer. Gruppintervjuerna har genomförts med 2–6 barn åt gången. Gruppintervjuer är en användbar metod för att prata med barn om mindre privata och mindre känsliga ämnen. Gruppintervjuer är även bra för att få en övergripande och grundläggande översikt av ett ämne. Informationen från gruppintervjuer kan sedan ligga till grund för kommande arbete. Ytterligare en fördel med gruppintervjuer är att maktobalansen som alltid är närvarande mellan vuxna och barn delvis jämnas ut genom att barnen är fler än de vuxna, vilket kan göra barnen mer bekväma (Socialstyrelsen, 2020).

Det finns emellertid nackdelar med intervjuer som insamlingsmetod. Intervjuer kan sällan ge en generaliserbar bild. De som intervjuas representerar bara sig själva, sina erfarenheter och synpunkter. Eftersom det sällan går att genomföra särskilt många intervjuer, vilket är fallet för den här utredningen, är det svårt att få ett representativt urval. Vid intervjuer i grupp kan det även vara svårt att fördela tiden, så att alla får komma till tals. Barnens relation med varandra kan också påverka resultatet, då barnens svar kan influeras av andra. Barnens relationer kan likväl vara en styrka, då det kan innebära att barnen känner sig mer trygga och vågar ta till orda (Socialstyrelsen, 2020).

Då utredningen är av begränsad karaktär har gruppintervjuer bedömts vara en lämplig metod, dels för att gruppintervjuer är mindre tidskrävande, dels för att de ger en bra översiktsbild.

Urval, deltagande och datainsamling

Ett bekvämlighetsurval har gjorts med tanke på utredningens omfattning och den korta tid författaren hade till sitt förfogande. Deltagarna i studien är 19 barn och ungdomar från tre olika bidragsberättigade föreningar i Malmö.

Totalt 16 bidragsberättigade föreningar tillfrågades att vara med i studien. Vilka föreningar som skulle kontaktas bestämdes utifrån förslag från idrottsenheten och omfattar bidragsberättigade föreningar som både bedriver tävlingsverksamhet och icke tävlingsverksamhet. Förslagen omfattar även föreningar som schemaläggs enligt idrottspecifika fördelningsprinciper och föreningar som inte schemaläggs enligt idrottspecifika fördelningsprinciper³. Vidare så omfattar förslagen både inomhus- och utomhusidrotter.

Samtliga 16 föreningar tillfrågades via mejl och uppföljande telefonsamtal. Tre föreningar tackade ja. En förening var intresserad av att delta men hade inga intresserade barn eller ungdomar. En förening hörde av sig när intervjustudien redan var avklarad och resterande föreningar uteblev med svar. Alla föreningar som deltog i studien schemaläggs enligt fördelningsprinciperna. En förening bedriver tävlingsverksamhet och tilldelas träningstider enligt idrottspecifika fördelningsprinciper och två bedriver inte tävlingsverksamhet och tilldelas inte träningstider enligt idrottspecifika fördelningsprinciper. Alla tre föreningar som tackade ja tillhör inomhusidrotten.

Ingen av föreningarna som deltog i intervjustudien bedriver verksamhet för personer med funktionsnedsättning. Eftersom utredningen inte haft tillgång till gruppen personer med funktionsnedsättning genomsyrar deras perspektiv inte analysen. Perspektivet lyfts på ett teoretiskt plan, både i kunskapsöversikten, analysen och diskussionen, men inte i den utsträckning som hade önskats. Den här studien belyser behovet av att vidare utreda hur personer med funktionsnedsättning påverkas av fördelningsprinciperna.

De tre intresserade föreningarna uppmanades skicka ut en informationsbroschyr med inkluderande samtyckesblankett till aktiva barn och deras föräldrar. Intervjuerna genomfördes i samband med barnen och ungdomarnas träning. De barn som var intresserade av att delta var välkomna, med max sex barn och minst två barn per gruppintervju. Barnen som deltog var minst 10 år gamla och max 15 år gamla. Barnen delades vid vissa tillfällen in i mindre grupper baserat på ålder.

En intervjuguide utformades för att beskriva barnens upplevelser av sitt deltagande i föreningslivet, vad de tycker om sina träningstider och anläggningarna de tränar i. Intervjuerna var av semistrukturerad karaktär, där alla barnen ställdes samma frågor men det gavs samtidigt utrymme för följdfrågor baserade på barnens svar. Intervjuerna spelades in och varade i ca

---

³ För en förklaring av begreppet ”idrottspecifika fördelningsprinciper”, se avsnitt Fördelningsprinciper med öppethållande.

20 – 30 minuter. Alla barnen samt alla föreningarna som deltog i intervjustudien är anonyma.

Avgränsningar

Utredningen är avgränsad till att vara en kvalitativ barnkonsekvensanalys av *Fördelningsprinciperna med öppethållande 2023*. Utredningen ämnar ej ge en fullständigt generaliserbar bild av fördelningsprincipernas effekter på barn och ungas fritids- och föreningsliv. Urvalet i intervjustudien ämnar snarare ge en inblick i barn och ungas föreningsliv och hur fördelningsprinciperna påverkar dem.

Kunskapsöversikt

Meningsfulla fritidsaktiviteter

Fritidsaktiviteter är särskilt viktiga för barn och unga då de utgör en viktig del under deras uppväxt. Meningsfulla fritidsaktiviteter möjliggör för barn och ungas självförverkligande, deras utveckling av en egen identitet, skapande av sociala relationer, förärvande av nya färdigheter och ett ökat självförtroende och en ökad självkänsla. En meningsfull fritid innebär ibland ett engagemang i någon form av förening, antingen som deltagare eller som ledare av något slag. Detta bidrar till demokratisk lärande där unga får kunskap om hur de kan påverka beslut, där de utvecklar förmågan att uttrycka sina åsikter och lär sig relatera dessa till samhället (Nilsson, 1994). En meningsfull fritid kan också innebära att delta i aktiviteter som står utanför det strukturerade föreningslivet. Exempel kan vara att hänga på kafé med sina kompisar, träna på gymmet eller åka skateboard på olika platser i staden. Dessa fritidsaktiviteter kan i lika stor utsträckning som det organiserade föreningslivet bidra till ett socialt sammanhang och ökad självkänsla (Behtoui et al, 2020; Tahvilzadeh et al, 2023). I arbetet med att bidra till en meningsfull fritid för barn och unga är det viktigt att ha i åtanke att olika individer tolkar vad en meningsfull fritids innebär på olika sätt.

Fritidsaktiviteter varierar i sin natur och kan vara olika strukturerade och planerade, där vissa är väldigt regelstyrda och tävlingsinriktade och andra inte. Fritidsaktiviteter kan delas in i tre olika kategorier; strukturerade aktiviteter, mindre strukturerade aktiviteter och ostrukturerade aktiviteter (Behtoui et al, 2020). De strukturerade aktiviteterna kännetecknas av att det finns en tydlig struktur där regelbundna möten äger rum som leds av vuxna och där

deltagarna följer vissa regler och når vissa bestämda mål. De mindre strukturerade aktiviteterna är mer spontana/tillfälliga och tenderar att sakna formella regler och mål. Föreningar som erbjuder mindre strukturerade aktiviteter brukar även ha en annorlunda organisationsstruktur än föreningar som erbjuder strukturerade aktiviteter. Exempelvis brukar dessa föreningar inte ha medlemskapet i fokus, de brukar i stället vara öppna eller syssla med uppsökande verksamhet (Jansson, 2023). Helt ostrukturerade aktiviteter kännetecknas av att de är helt spontana och inte övervakande av någon vuxen, som att hänga med kompisar, spela tv-spel eller motionera på gym (Behtoui et al, 2020). För vissa barn och unga kan de strukturerade fritidsaktiviteterna fylla en viktig funktion, som att inkluderas i sammanhang som tidigare varit svårnådda. För andra kan det emellertid innebära mer stress, utöver den stress många känner i skolan. Om vi ser på meningsfulla fritidsaktiviteter endast som strukturerade aktiviteter riskerar vi att begränsa fritiden för många barn och unga, och helt enkelt kanske vi missar de som föredrar att motionera på egen hand eller umgås med vänner på offentliga platser (Tahvilzadeh et al, 2023). Vidare så används begreppen traditionell föreningsidrott och icke traditionell föreningsidrott i utredningen. Den traditionella föreningsidrotten och deras verksamheter består främst av lagidrotter som bedriver prestationsinriktade aktiviteter med fokus på tävling (Högman, 2021). Den icke traditionella föreningsidrotten består däremot av verksamheter där lagindelningar och tävlingsinriktade aktiviteter inte är lika dominerande.

De fritidsaktiviteter som fördelningsprinciperna berör är fysisk aktivitet och den strukturerade delen av föreningslivet, då det är den delen av föreningslivet som idag till störst del nyttjar fritidsförvaltningens anläggningar och tar del av fritidsförvaltningens stödsystem.

Deltagande och tillgänglighet

De strukturerade, mindre strukturerade och ostrukturerade aktiviteterna ger utrymme för varierade former av deltagande. Barn och ungas livsvillkor är centrala för deras möjligheter till deltagande i fritidsaktiviteter. Deltagande är lägre hos barn och unga som bor i socioekonomiskt svaga områden, och de tenderar att avbryta sitt deltagande i yngre ålder. Alltså, desto bättre socioekonomiska förutsättningar som finns i ett område, desto större andel av områdets barn och unga tenderar att delta i föreningslivet (Blomdahl et al, 2021; Högman, 2021; Tahivaldez et al, 2023). Detta kan bero på det traditionella idrottsföreningslivets struktur, som bygger på betalande medlemmar samt att det ofta krävs ett stort föräldraansvar. En förälder med

svag socioekonomisk bakgrund har inte alltid råd med medlemsavgifter eller den utrustning som ibland krävs. Dessutom arbetar ofta föräldern inom en sektor med obekväma arbetstider, vilket försvårar föräldrarnas möjligheter att ta sitt barn till och från aktiviteten, samt bidra med ett engagemang i föreningen (Norberg et al, 2023).

Vidare är möjlighetshorisonten större bland barn och unga från de högre socioekonomiska områden. Begreppet möjlighetshorisonten syftar på de sociala och ekonomiska resurser en individ har, och formas utefter individens tolkningar av sina möjligheter. I detta fall blir föräldrarnas erfarenhet av föreningslivet en viktig hållpunkt. Det kan förklaras med att föräldrar i dessa områden i högre utsträckning deltagit i föreningslivet under sin barndom, och således anser att det är viktigare att deras barn utövar någon fysisk aktivitet (Blomdahl et al, 2021; Tahvilzadeh et al, 2023). Därtill är känslan av socialt utanförskap större hos barn och unga från socioekonomiskt utsatta områden och föreningar upplever ofta att de är mer beroende av offentligt stöd än föreningar i andra områden (Norberg et al, 2023).

Vägen från att vilja delta till att faktiskt delta i en förening är längre för tjejer än för killar. Även funktion har en stor betydelse för hur aktiva barn och unga är på sin fritid. Enligt *Ung Livsstil* deltar barn och unga med en funktionsnedsättning i mindre utsträckning i det kommunala fritidsutbudet, speciellt i socioekonomiskt utsatta områden (Blomdahl et al, 2021). En bidragande faktor som möjliggör för deltagande i föreningslivet är tillgången till anpassade ytor och lokaler (Lokalbehovsplanen, 2023). Närheten till anläggningar är således viktigt för att skapa ett inkluderande föreningsliv.

Ytterligare en stor utmaning inom föreningslivet är att behålla barn och unga. De flesta som lämnar en förening går i högstadiet och gymnasiet (Blomdahl et al, 2021). Bland högstadieungdomar i Malmö anger killar och tjejer i första hand att de tröttnade eller fick andra intressen som anledningen till sitt avhopp. I *Ung Livsstil* diskuteras mättnadshypotesen, som beskriver hur deltagande i föreningslivet bland yngre barn kan leda till tidigare avhopp (Blomdahl et al, 2021). Att barn och ungdomar lämnar en förening beror alltså inte på den faktiska åldern, utan på att de tröttnar efter en viss tid. Allt fler offentliga satsningar på fritidsområdet går till yngre barn (Blomdahl et al, 2021), vilken kan förklara varför fler barn engagera sig i föreningslivet allt tidigare än förr. Detta kan således också förklara varför det blir svårare att behålla barn och unga i föreningslivet desto äldre de blir.

Angående värden så visar *Ung Livsstil* att barn och ungdomar generellt värderar att tävla och vinna lägre än att uppleva gemenskap, träffa kompisar och bygga upp kroppen (Blomdahl et al, 2021). Killar värderar att tävla i större utsträckning än tjejer, som i större utsträckning söker en större variation av aktiviteter. Vidare så deltar killar i större utsträckning än tjejer i idrottsföreningslivet (Blomdahl et al, 2021). Det traditionella idrottsföreningslivet genomsyras av en tävlingslogik, där det slutgiltiga målet är vinst vilket nås genom tävling och konkurrens (Högman, 2021).

Ungdomsbarometern 2020 visar på en stor polarisering gällande intresset för idrott och tävling. Den visar att unga med stort intresse för idrott nyttjar träning i alla dess former, och värderar tävling högre. De som är ointresserade av idrott och tävling återfinns nästan uteslutande utanför föreningsidrotten. Resultatet kan tolkas som att föreningsidrotten uppfattas som en miljö för de tävlingsintresserade.

Viss forskning hävdar att det borde vara möjligt att välja bort tävlingsmoment, för att kunna locka och inkludera fler barn och unga och således göra föreningsidrotten mer tillgänglig för alla (Högman, 2021; Tolvhed, 2017).

Johan Högman (2021) lyfter i sin avhandling att det pågår en ständig förhandling mellan inkludering och idrottens tävlingslogik. Trots att syftet med vissa idrottsaktiviteter är att inkludera fler barn, tenderar tävlingslogiken att ta över då den är inpräntad i vår föreställning av idrott, vilket i förlängningen kan leda till exkludering av barn som inte tilltalas av den typen av dynamik.

Alternativen enligt Högman (2021) är att öka utbudet av aktiviteter som i högre grad fokuserar på deltagande, lekfullhet, motion och i mindre grad på kompetens, progression och tävling.

Därtill så är kommunala anläggningars form och funktion ofta anpassade efter tävlingsidrotten, och anläggningar anpassade för fysisk aktivitet utan tävlingsinslag upprättas i privat regi med höga brukaravgifter (Faskunger, 2017; Norberg 2020). Detta begränsar tillgängligheten och möjligheten till deltagande, då det åsidosätter barn och unga som inte är intresserad av tävlingsidrott. Föreningar i idrottssvaga områden har även svårt att få halltider i kommunala anläggningar, vilket enligt forskare ofta beror på att fördelningsprinciperna inte är anpassade för nystartade föreningar (Norberg, 2018; Augustsson, 2007). Föreningar med en stabil, stor och traditionell idrottsverksamhet får ofta företräde när tider ska fördelas. En nystartad förening, eller förening som erbjuder mindre strukturerade aktiviteter, har ofta svårt att möta de administrativa kraven, och får därför sämre tider. Detta kan leda till en moment 22 liknande situation, där mindre föreningar behöver fler

medlemmar för att kunna expandera och således få bättre halltider, men eftersom de inte har förutsättningarna för att ta emot nya medlemmar kan inte föreningarna utvecklas.

Sammanfattningsvis så finns det utmaningar för Malmös barn och unga för att kunna delta i en meningsfull och aktiv fritid. Fritidsförvaltningens roll blir att försöka tillmötesgå invånarnas behov och önskemål, för att kunna öka barns möjligheter till olika former av deltagande.

Fördelningsprinciper med öppethållande

I detta avsnitt presenteras utredningens analys. Först analyseras styrdokumentet *Fördelningsprinciper med öppethållande 2023* ur ett barnperspektiv. Sedan analyseras de genomförda intervjuerna med barn i åldrarna 10 till 15 år som är aktiva i en bidragsberättigad förening.

Syftet med styrdokumentet gällande fördelningsprinciper med öppethållande är att, utifrån ett jämställdhetsperspektiv, skapa en jämn tillgång till anläggningar för fritidsverksamheter i Malmö som föreningslivet kan utnyttja.

Styrdokumentet fastställer således ett antal fördelningsprinciper som styr schemaläggningen av träningstider åt bidragsberättigade föreningar i kommunala idrottsanläggningar samt idrottsanläggningar där kommunen är uthyrd.

Huvudprinciper

Fördelningsprinciper med öppethållande 2023 består av två delar, där fördelningsprinciperna beskriver de huvudprinciper och prioriteringsordningar som styr tilldelningen av träningstider för respektive säsong samt typ av anläggning. Öppethållande beskriver indelningen av säsongperioder, alltså vilka tider anläggningarna ska hållas öppna. Övriga tider, som inte tilldelas till bidragsberättigade föreningar enligt fördelningsprinciperna, kan bokas genom fritidsförvaltningens bokningssystem. Huvudprinciperna fastställer att bidragsberättigade föreningar ska tilldelas träningstid utifrån ett jämställdhetsperspektiv och med hänsyn till lokal anknytning (i den mån det är möjligt). Träningstiderna är 17.00 – 22.00 måndag till torsdag och fredagar 17.00 – 18.30. Tilldelningen av träningstid ska i första hand ske på vardagskvällar, men schemaläggning på fredagar mellan 18.30 – 20.00 samt helger kan förekomma. Prioritetsordningen är följande:

1. Barn och ungdomar upp t.o.m. 15 år samt personer med funktionsnedsättning prioriteras mellan kl. 17.00 – 20.00 på vardagar.
2. Elitverksamhet/ annan verksamhet på nationell nivå.
3. Barn och ungdomar från 16 – 25 år, samt äldre som är 65 +.
4. Vuxenverksamhet, 26 - 64 år (seriespel/tävlingsverksamhet).
5. Övrig verksamhet (verksamhet som ej deltar i seriespel).

De bidragsberättigade föreningarna skickar in önskemål till fritidsförvaltningen gällande träningstider och anläggningar. Utifrån fördelningsprinciperna görs en bedömning kring vilken mängd träningstid respektive bidragsberättigad föreningsverksamhet kan tilldelas. Ifall fritidsförvaltningen inte kan tillgodose hela den tilldelningsbara tiden gäller procentuell tilldelning av tid. Procentuell tilldelning innebär att föreningar inom en viss idrott ska erhålla en likvärdig del av den tid de önskat.

Fördelningen av tider baseras på att den gångna säsongens grupper har fullföljt sin säsong och att de är anmälda till kommande säsong. Om det gäller en tävlingsverksamhet, så fördelas tider utifrån nivån på verksamheten. Nya grupper tilldelas tider i mån av tillgänglig tid. Bidragsberättigade föreningar som inte lämnat in föreningsrapport och/eller årshandlingar kan uteslutas från schemalägningsprocessen fram till dess att handlingarna är inlämnade. Ifall en förening inte fördelar träningstiderna jämförbart inom verksamheten eller inte prioriterar barn och unga upp till 15 år samt personer med funktionsnedsättning, kan begränsningar av tidstilldelningen äga rum. Emellertid är förvaltningens möjligheter för uppföljning begränsade i dagsläget.

Handlingen tydliggör på så vis verksamhetsperioder, ansökningsdatum, tilldelningstider och öppethållande för olika anläggningar. För vissa utvalda idrotter beskrivs även hur mycket tilldelningsbar tid som olika grupper har inom verksamheten. De omfattas alltså av idrottsspecifika fördelningsprinciper och tilldelas tider enligt tabell. Dessa idrotter/ verksamheter delas upp i idrotter som verkar i inomhusanläggningar och idrotter som verkar i utomhusanläggningar.

Inomhusanläggningar

De idrotter som har verksamhet i någon av sporthallarna, gymnastiksalarna eller specialanläggningar och som tilldelas träningstider enligt tabell är: badminton, basket, cheerleading, futsal, gymnastik, handboll, innebandy och

volleyboll. Verksamhetsperioderna i dessa anläggningar är under ordinarie säsong vecka 32 – 22 och under sommarsäsongen vecka 23 – 31. Under ordinarie säsong håller anläggningarna öppet måndag till fredag kl. 17.00 – 22.00 och lördag till söndag kl. 09.00 – 18.00. Under sommarsäsongen är öppethållandet måndag till fredag kl. 17.00 – 21.30 och lördag till söndag kl. 09.00 – 18.00.

Prioriteringen av tidstilldelningen i sporthallar och gymnastiksalar utgår från huvudprinciperna, med särskilt förtur till tävlingsverksamhet inom idrotter med ordinarie inomhusverksamhet. Idrotter som är ordinarie verksamhet utomhus schemaläggs inte i inomhusanläggningar, förutom frisbee och friidrott. Fritidsförvaltningen matchar anläggningarnas utbud med verksamheternas behov för att maximera verksamheternas kapacitet. Schemaläggning i specialanläggningar utgår också från huvudprinciperna, men särskilt prioritering kan variera beroende på anläggningens huvudsakliga nyttjandefunktion. Fritidsförvaltningen schemalägger även verksamheter i idrottsspecifika inomhusanläggningar, som är speciellt utrustade för en viss verksamhet. Exempel är klisterhallar för handboll eller hallar för trupp- och artistisk gymnastik. Verksamhet som kräver specialutrustning prioriteras således i dessa hallar. Styrdokumentet redogör även för bowlingbanornas och rekreationsanläggningarnas öppethållande, men eftersom rekreationsanläggningarna inte schemaläggs och bowlingverksamheterna inte har så många aktiva barn, så redogörs inte dessa i denna utredning.

Ishallar

De verksamheter som tilldelas träningstid i ishallarna enligt tabell är: ishockey, konståkning och short track. Verksamhetsperioderna i ishallarna är under försäsong vecka 31–34, ordinarie säsong vecka 35–13, eftersäsong vecka 14–19 och sommarsäsong vecka 20–30. Ishallarnas öppethållande är detsamma under försäsong, ordinarie säsong och eftersäsong; måndag till fredag kl. 07.00 – 22.00, lördagar kl. 08.00-18.00 och söndagar kl. 08.00 – 21.30. Under för- och eftersäsong håller endast ett begränsat antal ishallar öppet. Under sommarsäsongen håller endast Malmö isstadion öppet, mellan kl. 12.00-20.00 måndag till fredag.

Under försäsongen tillhandahåller fritidsförvaltningen endast is för elitverksamhet inom ishockey, konståkning och short track samt till skolverksamhet. Under ordinarie säsong tillhandahåller fritidsförvaltningen is till samtliga isverksamheter. I slutet av säsongen tilldelas tid endast till ishockeylag som spelar serie, kval- eller slutspelsmatcher. Under eftersäsongen schemalägger förvaltningen is till konståkning och short track (elit och bredd).

Bidragsberättigade föreningar kan under för- och eftersäsong köpa istid enligt aktuell prislista. Detsamma gäller under sommarsäsongen.

Prioriteringen utgår från huvudprinciperna, med särskild förtur till idrotter med ordinarie verksamhet på is. Elitverksamhet prioriteras på Malmö Isstadion.

Badanläggningar

Verksamhetsperioden där bidragsberättigade föreningar kan tilldelas eller boka tider på Simhallsbadet och Oxievångsbadet sträcker sig mellan den 14 augusti till 30 juni. Rosengårdsbadet är tillgängligt året runt. För badanläggningar utomhus sträcker sig verksamhetsperioden mellan den 15 maj till den 31 augusti, och föreningar har på vissa bad endast strötider till förfogande och på vissa bad ansvarar föreningarna själva för drift och fördelning av tid.

Prioritetsordningen vid fördelning av tider i simhallar är följande:

1. Allmänheten
2. Skolsim, skolidrottsverksamhet och kommunala grupper
3. Föreningsverksamhet med speciella behov
4. Bidragsberättigad föreningsverksamhet
5. Övriga

Utomhusanläggningar

De idrotter som har verksamhet i på någon av utomhusplanerna, utomhusfråidrottsytorna eller inomhuskonstgräsplanerna och som tilldelas träningstider enligt tabell är: fotboll. Verksamhetsperioderna i dessa anläggningar är under försäsong vecka 44 – 14 och under ordinarie säsong vecka 15 – 43. Anläggningarnas öppethållande är detsamma under försäsong och ordinarie säsong, måndag till fredag kl. 08.00 – 21.30 och lördag till söndag kl. 09.00 – 18.00. Det som skiljer säsongerna åt är att under försäsong så schemaläggs endast konstgräsplaner och den yta som olika föreningar kan tilldelas således är mindre än under ordinarie säsong.

Prioritering av tidstilldelningen utomhusanläggningarna utgår från huvudprinciperna, men särskild förtur till idrotter med ordinarie verksamhet. Idrotter som har ordinarie verksamhet inomhus tilldelas tider i mån av tillgång. Idrottsspecifika utomhusanläggningar är speciellt rustade för en viss verksamhet, exempelvis fråidrott, cricket, rugby, frisbee och amerikansk fotboll.

De verksamheter som kräver specialutrustning prioriteras på dessa anläggningar.

Vilka gynnas av fördelningsprinciperna?

De som först och främst gynnas av fördelningsprinciperna är bidragsberättigade föreningar och dess medlemmar, då det är dem som omfattas direkt av schemalaggningsplanen. Att registreras som bidragsberättigad förening är alltså centralt för att kunna premieras åtkomst till anläggningar under attraktiva tider och för att berättigas 0-taxa (Tahvilzadeh et al, 2023). De bidragsberättigade föreningar som tilldelas tider enligt fördelningsprinciperna utgörs till stor del av idrottsföreningar som är knutna till Riksidrottsförbundets specialporter och idrotter. Andra föreningar som bedriver verksamhet fokuserat på annan fysisk aktivitet blir inte likvärdigt prioriterade.

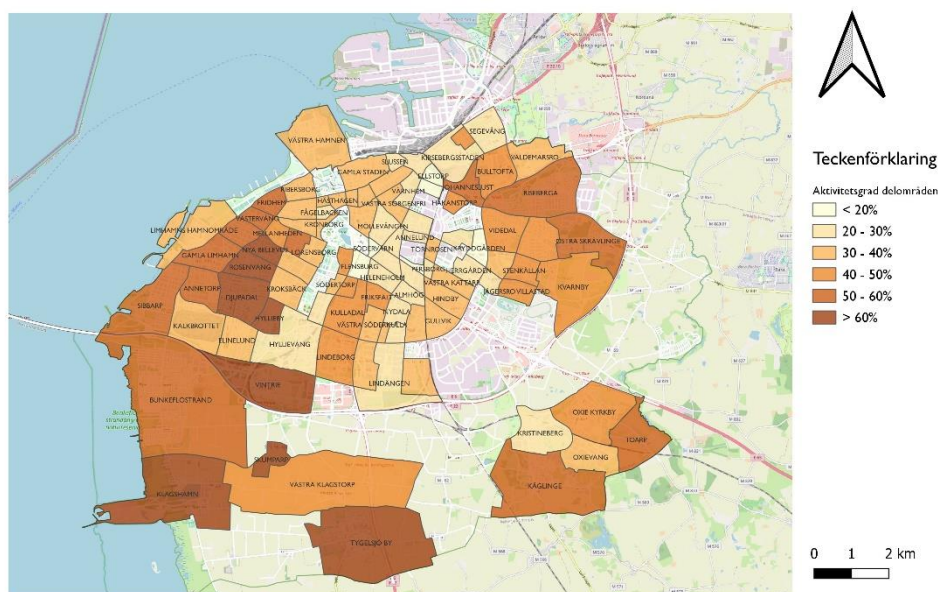
Fördelningsprinciperna med öppethållande 2023 är ett styrdokument som i stor utsträckning är utformat för det traditionella idrottsföreningslivet. Att bedriva tävlingsverksamhet har varit en förutsättning för framtagandet av de idrottsspecifika fördelningsprinciperna, vilket innebär att specifika idrotter tilldelas träningstider enligt tabell. Följaktligen blir de föreningar som tävlar eller bedriver elitverksamhet de som främst gynnas av fördelningsprinciperna. Detta syns både i huvudprinciperna samt de idrottsspecifika fördelningsprinciperna, där elitverksamhet utgör andra prioritet i prioritetsordningen och således premieras före barn och unga från 16 år. I de idrottsspecifika fördelningsprinciperna är det tydligt att de grupper som deltar i seriespel eller annan tävlingsverksamhet tilldelas fler träningstimmar än de grupper som inte tävlar. Även i tidsindelningen i sporthallarna och gymnastiksalarna ges särskilt förtur till tävlingsverksamhet inom idrotter med ordinarie inomhusverksamhet. Vissa av idrotterna kräver även specifika idrottsanläggningar, vilket innebär att vissa anläggningar alltid tilldelas dessa verksamheter och prioriteras i tilldelning av träningstider. Detta innebär att de föreningar som i störst utsträckning omfattas av förvaltningens 0-taxa främst består av traditionella idrottsverksamheter med tävlingsfokus.

I huvudprinciperna framkommer det att verksamheter med grupper för barn upp till 15 år ska prioriteras i schemalaggningsplanen, mellan kl. 17.00 – 20.00. Således gynnas yngre barn och unga av fördelningsprinciperna. Emellertid så får yngre barn färre träningstimmar än barn och unga över 16 år, enligt de idrottsspecifika fördelningsprinciperna. Även personer med funktionsnedsättning prioriteras enligt huvudprinciperna. Gruppen ”personer med funktionsnedsättning” är dock en väldigt homogen grupp, och

fördelningsprinciperna särskiljer inte på barn och unga med funktionsnedsättning. Detta försvårar arbetet med att säkerställa att barn prioriteras.

Föreningsdeltagande i Malmö stad 4-25 år

Slutligen gynnas barn och unga från högre socioekonomiska områden av fördelningsprinciperna, då det i högre grad är dessa barn som deltar i det traditionella idrottsföreningslivet (Tahivaldez et al, 2023). Områden i västra Malmö har en högre andel aktiva barn och unga i föreningslivet, vilket illustreras i kartan ovan. Barn och unga från Malmö socioekonomiskt svaga områden tenderar att inte röra sig utanför den egna stadsdelen, vilken kan vara en orsak till det låga föreningsdeltagandet (Högman, 2021). För nyetablerade föreningar, eller föreningar som inte bedriver tävlingsinriktad idrottsverksamhet, och som har sin bas i exempelvis östra Malmö kan det därför vara svårt att bedriva verksamhet på andra sidan staden och samtidigt bibehålla delaktigheten bland barn och unga (Tahivaldez et al, 2023).

Vilka missgynnas eller nås inte av fördelningsprinciperna?

Som påvisats ovan är det alltså avgörande för en föreningsverksamhet att registreras som en bidragsberättigad förening för att omfattas direkt av fördelningsprinciperna. Föreningar måste emellertid ta sig över en hög tröskel för att kategoriseras som en bidragsberättigad förening. Eftersom en förening

måste närvarorapportera och kunna uppvisa 25 barn- och ungdomsmedlemmar under minst ett år innan de kan klassas som bidragsberättigade, betyder det att föreningen under ett år behöver tillgodose fritidsaktiviteter utan något kommunalt stöd för verksamheten förutom reducerad avgift för hyra av anläggningar (Tahivaldez et al 2023; Jansson, 2023). Bristen på tillgång till attraktiva tider i ändamålsenliga lokaler kan även förhindra verksamheten från att utöka sin medlemsbas, vilket i sin tur kan hindra föreningar att etablera sin verksamhet. Även verksamheter som erbjuder mindre strukturerade fysiska aktiviteter hamnar mellan stolarna då de är organiserade annorlunda än traditionella idrottsverksamheter (Jansson, 2023). Många av dessa föreningar verkar i socioekonomiskt utsatta områden, då de ofta är lokalt anknutna och utan de prestationskrav och närvaro som den traditionella idrotten för med sig. När verksamheter som verkar i dessa områden inte tilldelas träningstider enligt fördelningsprinciperna leder det till att de unga invånarna försummas. Tillgång till aktiviteter som är mer flexibla är alltså en förutsättning för vissa barn och ungas delaktighet. *Ung Livsstil* beskriver även hur barn och unga i högre uträkning vill att förvaltningen ska satsa på öppna anläggningar, vilket indikerar att tillgången till flexibla och spontana aktiviteter börjar bli viktigare för barn och ungas fritid (Blomdahl et al, 2021).

Det administrativa arbetet medför således utmaningar för föreningar som vill bli berättigade till bidrag. Vidare så styrs fritidsförvaltningens bild av pågående fritidsaktiviteter av statistik från närvarorapporteringen, och synliggör vilka aktiviteter och deltagartillfällen som registreras av föreningar. Statistiken synliggör dock inte fritidsvanorna i sin helhet då många föreningar i exempelvis socioekonomiskt utsatta områden inte omfattas av fördelningsprinciper eller föreningsstöd, och därför inte rapporterar in statistik. När sedan administrativa rutiner, som fördelningsprinciper med öppethållande, uppdateras baserat på statistiken kan det bli missvisande och leda till en ojämlik fördelning av träningstider.

Som nämnt ovan är fördelningsprinciperna i stort sett utformade för det traditionella idrottsföreningslivet. När vissa idrotter, främst lagidrotter, tilldelas träningstid utefter tabell missgynnas de verksamheter som inte har specifika fördelningsprinciper, eftersom de med tabell premieras. Exempel på aktiviteter som missgynnas är dans, kampsport eller de föreningar som bedriver sociala verksamheter där fysisk aktivitet ingår. Enligt *Ung Livsstil* är bland annat dans en av de aktiviteter som dominerar bland tjejer och kampsport ligger högt upp bland killar (Blomdahl et al, 2021). Det finns alltså ett intresse bland barn och

unga som inte tas i beaktning av fördelningsprinciperna, så som de är utformade idag.

Ung Livsstil beskriver också hur killar i större utsträckning än tjejer deltar i föreningsaktiviteter, vilket kan förklaras av att utbudet för tjejer inte är lika stort. Tjejer har enligt *Ung Livsstil* ett bredare intresse av att testa på olika typer av aktiviteter, medan killar generellt var intresserade av traditionella idrottsaktiviteter (Blomdahl et al, 2021). När fördelningsprinciperna prioriterar traditionella idrottsverksamheter med tävlingsfokus i schemalaggningsen, kan det leda till en indirekt prioritering av killar. Ur ett barnperspektiv behöver fördelningsprinciperna prioritera andra verksamheter i samma utsträckning som traditionella idrottsverksamheter, för att ur ett jämställdhetsperspektiv skapa en jämn tillgång till Malmös föreningsliv.

Barnets perspektiv: Intervjustudie

Vägen till en aktiv fritid

Vägen till en meningsfull aktiv fritid ser olika ut för olika barn och unga. Under intervjuerna har det framkommit flera anledningar till att deltagarna har valt att börja med den aktivitet de idag utför. Tre kategorier, som beskriver vad som kan påverka varför barn och unga börjar med en viss aktivitet, har identifierats under intervjuerna; aktiva vänner, aktiva tränare och aktiva familjemedlemmar.

Flera av barnen och ungdomarna uttrycker att deras vänner influerat de till att börja med en fritidsaktivitet. Att umgås med vänner på fritiden är det som för många blir drivkraften till att testa en ny aktivitet.

Jag körde fotboll mycket, men sen så, min kompis sa att han skulle börja här, så ville jag också hänga med honom. Så testade jag och så tyckte jag att det var jätteroligt. Och sen dess har jag gått på alla träningar typ (Kille, 12 år).

Aktiviteten blir således en möjlighet att göra något man tycker om tillsammans med människor man tycker om, vilket även beskrivs i *Ung Livsstil* (Blomdahl et al, 2021). För att kunna vara fysiskt aktiv behöver barn tillgång till miljöer där det är möjligt och uppmuntrande att vara fysiskt aktiv (Högman, 2021). Även föreningens utformning och tränarnas engagemang är avgörande för vilken betydelse aktiviteten får för deltagarna. I många fall är det en kombination av tränarens engagemang och det sociala stöd som aktiva vänner utgör som får ett barn att börja med en aktivitet.

(...) jag kommer ihåg att han [tränaren] kom till en av våra idrottslektioner och sen så märkte jag att alla mina vänner skulle prova på och då ville jag också prova på typ. Och sen har jag stannat. (Tjej, 12 år).

Ja såklart, det var hon [tränaren] som drev upp detta. Asså (sic) utan henne hade det här aldrig hänt, jag hade aldrig börjat spela (...) (Tjej, 14 år).

I citaten ovan blir det tydligt att tränarens engagemang, med uppsökande verksamhet och samverkan med skolan, är avgörande för att vissa barn och unga ska börja i en aktivitet. I studien *Vägar till en jämlik fritid* menar författarna att det uppsökande arbetet är centralt för de barn och unga som hamnar mellan stolarna, där kanske inte föräldrarna motiverar sina barn att aktivera sig (Tahivaldez et al, 2023). I socioekonomiskt utsatta områden är relationsbyggandet extra viktigt för att aktivera tjejerna, då många föräldrar tenderar att hålla flickor hemma efter skoltid eftersom man upplever otrygghet (Tahivaldez et al, 2023).

Skolan spelar en särskilt viktig roll då den ofta verkar som barn och ungdomars trygga plats. En deltagare berättar hur hon genom skolan fick information om den lokala idrottsföreningen och på så vis kunde bryta sin sysslösa fritid. Dessutom verkar alla föreningar som deltagarna är engagerade i, i anläggningar kopplade till en skola. I många fall är det skolor som deltagarna själv går i, vilket bidrar till en trygghetskänsla.

Den mest återkommande anledningen till att deltagarna valt att utöva sin idrott eller aktivitet var aktiva familjemedlemmar, som antingen själva har utövat eller utövar aktiviteten eller som känner någon som utövar eller har utövat aktiviteten. Följande citat är exempel på den så kallade möjlighetshorisonten, där familjemedlemmar som själva utövat en sport anser det viktigt att barnen är med i en idrottsförening eller är fysiskt aktiva och därför uppmuntrar sina barn till engagemang.

Varför började ni med den här sporten? (Intervjuare).

Min mamma har vunnit SM (...) (Kille, 11 år).

För att min mamma och min pappa, och mina storasysstrar har alla spelat (...), så jag började när jag var typ tre (...) Det var ganska kul. (Kille, 11 år).

Här blir det tydligt att idrottskapitalet och normer blir viktiga för barnens engagemang. Uppfattningar och ideal varierar i olika familjer och olika normer skapas om vad som är önskvärt och nödvändigt att ägna sin fritid åt. Gränsen mellan barnens och deras familjemedlemmars preferenser kan således

överlappa. Här spelar även den socioekonomiska dimensionen en stor roll, då möjlighetshorisonten är större bland unga från i de högre socioekonomiska grupperna (Tahivaldez et al, 2023). De familjer med större ekonomiska resurser har större möjligheter att låta sina barn fortsätta i föreningslivet när kostnaderna ökar. En deltagare beskriver hur hennes bror fick henne att prova sin aktivitet och hur hon kunde börja då det var gratis:

Faktiskt min bror, han jobbade här. Och jag satt alltid hemma så han bara men kom och testa, det är gratis (...) Så testade jag och så hade jag några vänner här, sen så började jag känna mig bekväm här, så det började blir roligt (Tjej, 15 år).

I majoriteten av citaten blir det uppenbart att vännernas inflytande spelar stor roll. Ytterligare en parameter tydliggörs och det är att barnen motiveras av att lära sig något nytt. Aktiviteten blir således ett verktyg för att träffa vänner, träffa omtyckta ledare och samtidigt utveckla en ny färdighet. Citaten tydliggör således hur de förstärkande faktorerna, som föräldrar, kompisar, lärare och tränare, har inflytande över barnets sociala miljö. Engagerade vuxna och ett socialt nätverk kan alltså vara avgörande för ungas engagemang och aktivitet på fritiden, och är extra viktiga för deras motivation och självutvärdering.

Motivation till fortsatt aktivitet

Varför barn och unga motiveras till fysisk aktivitet och vilka värden som dominerar deras engagemang skiljer sig beroende på vilka förstärkande faktorer de har runt sig. Olika drivkrafter, som kan förklara barn och ungas motivation till fortsatt delaktighet, har identifierats: Gemenskap, prestation och tävling, och ledarens roll.

Gemenskap

Många av de intervjuade deltagarna belyser hur viktig aktivitetens egenvärde är för fortsatt engagemang, alltså möjligheten till gemenskap, att ha kul och träffa kompisar, vilket även bekräftas av *Ung Livsstil* (Blomdahl et al, 2018).

(...) jag tycker det är jätteroligt, asså (sic) jag har lärt känna jättemånga människor härifrån. Innan så satt jag bara hemma, nu så får jag gå ut och faktiskt lära känna folk (Tjej, 15 år).

Känslan av tillhörighet och gemenskap kan skapas på olika sätt, bland annat genom att samarbeta i aktivitetens olika moment, utmana varandra eller helt enkelt att umgås med varandra. Följande citat illustrerar detta väl.

Jag har ju vänner här, det är speciellt roligt när man har någon som är på samma nivå som en själv för då kan man utmana varandra och liksom, det

är kul att spela mot varandra, speciellt när man lärt sig något nytt på lektionen och man kan testa att använda det (...) (Tjej, 12 år).

Deltagarna lyfte gemenskap som den absolut viktigaste drivkraften till att fortsätta med sin fysiska aktivitet. Under intervjustudiens gång blev det tydligt hur gemenskap genomsyrade alla identifierade drivkrafter och hur synen på gemenskap var olika ut beroende på vilken aktivitet de utförde. Gemenskap nämndes även i relation till prestation och tävling, där det beskrivs att kompisar är viktigare än tävling och att tävla med sina kompisar ses som en rolig bonus.

Vänner är viktigare än tävling men det är ändå kul att vinna. För då vinner man ju tillsammans med sina vänner i laget. Men jag tycker det roligaste är att vara med sina vänner egentligen (Kille, 10 år).

Citaten ovan indikerar att barn och unga framför allt sysslar med någon fysisk aktivitet för rekreation, snarare än prestation. Det betyder emellertid inte att prestation eller tävling inte är en viktig drivkraft för barn och unga, utan snarare att gemenskap, att ha kul och träffa kompisar är en övergripande drivkraft.

Prestation och tävling

För många barn och unga är känslan av att känna sig duktig en bidragande orsak till huruvida en aktivitet känns rolig eller inte (Högman, 2021). Gemensamt för alla deltagare är att kunskapshöjning och prestation av något slag är en motiverande faktor oavsett vilken förening deltagarna tillhör, genom att antingen lära sig många olika saker, vara aktiv eller ta sig till nästa nivå.

Jag vill hålla mig i motion och i form (...) jag vill också få högre bälte (Tjej, 12 år).

(Skratt) jag tycker bara det är roligt att vara bäst på något (Tjej, 14 år).

För en deltagare bidrar prestationen till fokus och att han kan släppa tankarna på annat, vilken verkar som en slags avslappning. Vissa kan dock ha svårt att möta prestationskraven. Två deltagare beskriver hur det är lätt att känna sig utanför om man inte är lika duktig som alla andra.

(...) och sen kan det också bli rätt så tråkigt om man kanske är lite sämre än andra och så där, och om man blir lite utfrys (Kille, 10 år).

Vissa deltagare beskriver hur de bytt aktivitet eller förening baserat på att prestationskraven blev för höga, vilket även framkommer i *Ung Livsstil* (Blomdahl et al, 2021). Normen kring prestation inom barn- och ungdomsidrotten, och hur alla inte passar in i den, blir tydlig i följande citat:

Jag har testat boxning lite (...) grejen här är att man liksom, att man inte får en box rakt i ansiktet utan man kan liksom ta det lugnt och lära sig i sin egen takt. Men i boxning kände jag liksom att åh man måste vara snabb och lära sig och bli bra direkt (Tjej, 14 år).

Asså (sic) i fotboll då var alla så här väldigt, om man typ missade målet, så var alla väldigt negativa. Och sen här så gjorde det inte så mycket. Alla var snällare också (...) man kände att man fick vara med (Kille, 11 år).

I citaten framkommer det hur normen kring prestation tar över och trycker undan värden kring gemenskap och att ha roligt, vilket leder till att deltagarna slutar. Att i stället ges utrymme för utveckling på sina egna villkor och att såldes själv få kontrollen, lyfts som något viktigt. I *Ung livsstil* beskrivs även hur barn och ungdomar slutar i föreningslivet, eller byter aktivitet, då de vill ha en större flexibilitet och frihet (Blomdahl et al, 2021). Det blir alltså tydligt hur prestation genomsyrar föreningslivet när det handlar om fysisk aktivitet. Högman (2020) menar att normen kring prestation skapas utifrån den rådande uppfattningen om vilka fysiska förmågor som hör fysisk aktivitet till, oavsett om det berör traditionella idrottsaktiviteter eller andra typer av idrottsaktiviteter.

Tävling och seriespel är centralt för vissa av deltagarna och kan verka som en drivkraft till fortsatt deltagande.

För att ha kul, för att träffa folk som jag känner (...) jag gillar också att vinna (...) det är så kul att vara på planen, och den stressen man har och pressen man har, man känner att man är helt nervös innan spelet och sen när man kör så går det över (Tjej, 14 år).

Det blir dock tydligt att gemenskapen är det viktiga, då de flesta av deltagare som tycker tävling är roligt gör det eftersom man tävlar tillsammans med sina vänner.

Det är kul stämning när man gör mål och (...) det är kul att spela match och det är kul att vara med kompisar (...) Alltså jag skulle inte vilja tävla själv, för det är tråkigt. Jag vill tävla med lagkompisar. Så man kan fira sen när man vinner (...) man lär sig också mycket av det (...) man lär sig att hantera press lättare och det är roligt. Man skapar bra minnen (Kille, 11 år).

Dock kan tävling bidra till stress för andra. En tjej förklarar hur hon inte har tid att tävla då hon upplever att skolarbetet tar mycket tid vilket bidrar till en stressig vardag. I föreningen hon är aktiv är det därför upp till barnen och ungdomarna själva ifall de vill tävla eller inte, och tävlingsverksamhet är därför inte en del av den ordinarie verksamheten. Detta kan ses som positivt då

föreningen kan bredda målgruppen till att inkludera fler deltagare som inte motiveras av tävling. Det kan emellertid även vara negativt för verksamheten när det gäller schemaläggning och träningstider, då fördelningsprinciperna prioriterar föreningar med tävlingsverksamhet.

I ovan citat som berör prestation och tävling tydliggörs den traditionella föreningsidrottens tudelade karaktär. För vissa kanske föreningsidrotten fyller en viktig funktion gällande inkludering, men den kan likaväl bidra till exkludering och stress. När normen gällande idrott, eller andra strukturerade aktiviteter med ett tydligt prestations och tävlingsfokus, genomsyrar hur vi betraktar en meningsfull fritid riskerar vi således att missa de barn och ungdomar som inte kan tillgodogöra sig dessa aktiviteter, givet deras livssituation (Tahivaldez et al, 2023).

Tränarens roll

Ledarna spelar inte bara en viktig roll när det gäller att motivera barn och unga till att börja med en aktivitet, de är även viktiga för att motivera deltagarna till fortsatt aktivitet. En ledare skapar tillit mellan sammanhang, barn och ungdomar, samt föräldrar och är ofta de som blir utsedda att leda inkluderingsarbetet i föreningen (Högman, 2021). Ledarnas roll är alltså både att skapa motivation och glädje hos deltagarna, men även att skapa bättre förutsättningar för utveckling. En deltagare beskriver hur tränarens engagemang i deras liv har bidragit till bra stämning i gruppen och en trygg tillvaro.

Min tränare är som min vän, jag kan verkligen bara komma fram och snacka om vad som helst och hon kommer lyssna. Det är så en tränare ska vara. Det är därför det har blivit jättebra stämning på vissa träningar, vi har en tränare som kan förstå oss och inte bara tänker på att jag får min lön och går (Tjej, 15 år).

Här blir det tydligt hur tränaren fungerar som en förebild, men även en kompis. Föreningen, som verkar i en del av staden där idrottsmiljön generellt inte är särskilt närvarande, behöver i högre grad lyfta fram de sociala aspekterna av idrotten, för att barn och ungdomar ska känna engagemang. Relationen mellan ledare och deltagare blir således en grund för att aktiviteten ska fungera som utvecklingsmiljö (Högman, 2021).

En annan deltagare beskriver hur hon själv hade slutat ifall deras tränare skulle sluta, då tränaren betyder jättemycket för gruppen. En bra ledare kan således vara avgörande för barnens engagemang och delaktighet, vilket är tydligt i citatet nedan.

Asså (sic) liksom simning, läraren var jättekonstig, de tvingade mig att tävla, jag tyckte inte det var roligt (...) och sen när jag dansade så slutade min lärare och då var det inte roligt längre (...) (Tjej, 14 år).

Här blir det även tydligt hur tävlingslogiken ledde till en exkludering av deltagaren, och där ledarens inställning hämmade deltagarens utvecklingsmöjligheter. Det visar även på vad som sker när en ledare slutar. Även i *Ung Livsstil* belyses ledarnas roll för fortsatt deltagande, där barn och ungas avhopp från en förening ofta var ett resultat av att deltagaren tröttnade, dålig gemenskap och dåliga ledare (Blomdahl et al, 2021). Att i stället minska kraven på deltagarna och fokusera mer på dialog och lyhördhet gör deltagandet till ett mål i sig, vilken kan underlätta inkluderingsarbetet och öppna upp för att fler barn och unga ska kunna delta.

Hur påverkar engagemanget fritiden

En stor del av deltagarnas tid går åt att delta i sin förening. När deltagarnas tillfrågades om sina träningsstider och aktiviteter var det tydligt att majoriteten gillade att ha mycket att göra. De flesta deltagarna tränade två till tre gånger i veckan och var nöjda med det. För vissa av dem spelades också match en gång i veckan. Emellertid så belyser deltagarna hur fritiden utanför träningen också är viktig.

Jag tycker det är skönt att vi inte har för mycket, att det är lagom. Annars kommer jag inte hinna göra saker med mina kompisar och sånt (sic) om vi hade haft mer. Då hade jag kanske bara hunnit hänga med vänner en dag (Kille, 12 år).

Ostrukturerade aktiviteter, som att hänga med vänner på fritiden, framställs i citatet ovan som viktigt att göra mer än en dag i veckan och att det är positivt att inte ha för många träningar i veckan. En annan deltagare uttrycker att hon gärna hade tränat mer, då alternativet är att ”inte göra någonting alls” (Tjej, 14 år). Vissa av deltagarna skippar någon träning varje vecka, för att hinna med annat, då ”det ibland kan bli rätt så fullt” (Pojke, 10 år).

(...) jag går ofta bara en gång i veckan. Och det är för att jag har så många andra aktiviteter också att liksom man vill ha lite fler lediga dagar i veckan (Tjej, 12 år).

Många av deltagarna har andra strukturerade fritidsaktiviteter, som exempelvis fotboll, volleyboll, cirkus, och El Sistema. Vissa utförde även andra ostrukturerade fysiska aktiviteter som att gå på gymmet och åka skateboard. Förutom de fysiska aktiviteterna så var det även viktigt att få tid till att vila eller hänga med kompisar. Möjligheten att kunna hoppa över en aktivitet ses därför

som ett sätt att styra över sin fritid, och ge mer utrymme för spontanitet. Många av deltagarna finner det således positivt att det är flera träningar i veckan, för då går det att avstå från en utan dåligt samvete.

(...) ifall man har någon annan sport just den dagen, så kan man välja att ändå gå på den träningen eftersom det finns två gånger i veckan här (...) det är bra att ha ett val (Tjej, 12 år).

Asså (sic) innan (...) då hade vi bara en gång i veckan, jag tror det var på onsdagar, och då var det lite så här att man inte kunde skippa den för då kände man att man missade jättemycket. Men om jag skippar till exempel en tisdag då kan jag bara komma på torsdagen och gör extra bra (Tjej, 14 år).

Detta synliggör ett behov av mindre strukturerade aktiviteter, där träningstillfällena ges utrymme för att vara mer spontana. En kombination av strukturerade, mindre strukturerade och ostrukturerade aktiviteter verkar således utgöra en meningsfull fritid för många. Andra deltagare valde att hoppa över en träning då den är på fredagar, en dag då man hellre vill ha filmkväll och sova över med kompisar. Om deltagarna fick välja hade de lagt den träningen på torsdagen i stället, då det inte handlar om att de inte vill träna utan att dagen inte är en lämplig träningsdag. Att skippa träningen blev i stället ett stressmoment, och en deltagare uttrycker att ”det känns som att man måste” (Tjej, 15 år) gå på träningen, fastän de inte vill. Utrymmet för spontana aktiviteter blir således mindre och ett instrumentellt perspektiv på fritiden blir dominant, då fritiden blir bestämd utifrån vissa tider och krav på deltagande.

Här blir det tydligt hur det kan skilja sig mellan traditionella idrottsaktiviteter och andra typer av idrottsaktiviteter, då den tävlingslogik som genomsyrar den traditionella idrotten gör att idrottslig utveckling alltid prioriteras. I den icke traditionella idrottsvärlden tillåts deltagarna delvis att själva styra över sin tid och de får utrymme för mer variation, vilket kan leda till att fler deltagare inkluderas (Tahivaldez et al, 2023). Många av barnen och ungdomarna kom även med förslag på hur fördelningen av träningsdagar och tider kunde anpassas efter deras behov. De som tränade i en traditionell idrottsförening föreslog att fördela fysträningen i slutet av ordinarie träning, så att fysträningen slapp uppta en egen träningsdag. De som tränade i en icke traditionell idrottsförening föreslog att ha ett längre träningspass en dag och ett kortare en annan dag, för att öka motivationen att gå på båda träningarna.

Det hade kanske varit bäst ifall en träning i veckan var 1 timme och en var 1,5 timme (Tjej, 12 år).

Fast jag skulle då vilja ha att en är 2 timmar och en är 1 timme (Tjej, 14 år).

Alla de intervjuade deltagarna tränade mellan 17.00 – 20.00 vilket är i enighet med fördelningsprinciperna. Majoriteten av deltagarna var nöjda med tiderna och flertalet tog upp att det var skönt att hinna vila eller hänga med vänner innan träningen samt hinna hem till middagen i vettig tid. Av de fem grupper som intervjuades var det en grupp där några av deltagarna var missnöjda med sina träningstider och tyckte att träningen var schemalagd för sent. De som var missnöjda med tiderna var de som bodde långt ifrån träningsanläggningen, i detta fall utanför Malmö. Under intervjun framkom det även att hallen de tränar i är bokad av deras träningsgrupp mellan 17.00 – 20.00, men att deras lag har av föreningen tilldelats den senare träningstiden. En lösning som föreslås av en deltagare är att lagen tränar varannan träning tidigt och varannan sent, så det blir en jämnare fördelning.

Den lokala anknytningens betydelse för aktivitet

Av de tre föreningar som deltog i intervjustudien var två lokalt förankrade i särskilda bostadsområden och en utspridd över staden. De barn och unga som deltog i en traditionell idrottsförening beskriver hur de har tränat på olika anläggningar runt om i staden, under de år som de varit aktiva. Majoriteten av deltagarna bor i västra Malmö, alltså i områden som har det högsta föreningsdeltagandet i staden. Nästintill alla blev körda till och från träningen av sina föräldrar och många av deltagarna hade inget emot att det tog lite tid att ta sig dit och hem. En deltagare uttrycker hur pendlingen ger henne egentid. För dessa deltagare spelar det inte så stor roll vart i Malmö träningen äger rum, ”det viktiga är att man får spela” (Kille, 10 år). Vissa av träningsgrupperna är även begränsade i sina valmöjligheter då de tränar i specialidrottsanläggningar, och därför går inte närhetsprincipen att följa.

Här blir det tydligt att föräldrarnas mobilitet är en förutsättning för att barnen och ungdomarna ska kunna delta i föreningslivet, vilket är vanligare bland resursstarka grupper. De som har resurser i form av tid, pengar och mobilitet (bil) kan i större utsträckning stödja barn och ungas deltagande i strukturerade aktiviteter (Tahivaldez et al, 2023). För mindre resursstarka familjer blir närhetsprincipen en avgörande förutsättning för barnens deltagande. Av de två lokalt förankrade föreningarna ligger en i ett så kallat resurssvagt område. Barnen och ungdomarna i detta område bor alla i närheten av anläggningen och alla har antingen gång- eller cykelavstånd till träningen. Många av

deltagarna tar sig således själv till träningen, eller i sällskap med något annat barn från gruppen. Följaktligen blir trösklarna för de med sämre socioekonomiska levnadsvillkor lägre när barnens deltagande inte är beroende av resekostnader eller föräldrarnas vilja, förmåga eller beredskap att skjutsa till och från träning (Tahivaldez et al, 2023).

Några av deltagarna från en av de lokalt förankrade föreningarna berättar hur hallen de tränar i egentligen är för liten, men att de inte vill byta till en större hall och flytta träningen från området. En deltagare beskriver hur närheten till träningen är det som får barn och ungdomar att dyka upp.

(...) alla bor ju nära här, så det blir enklare att komma hit och sånt (sic). Om det hade varit längre bort tror jag inte alla hade kommit, jag tror vi hade varit lite färre. Så jag tycker detta är bättre. (Tjej, 15 år).

Även föreningarnas närvaro har bidragit till trygghet i ett av områdena då fler barn och unga, som tidigare var sysslolösa, har blivit engagerade.

Asså (sic) den här klubben har ändrat jättemycket i området. Innan var det ett utsatt område, där det var jättemycket saker som hände, men nu det har lugnat ner sig. Speciellt ungdomar, det har något att göra i stället för att vara ute och göra något dumt. De kommer hit, de spelar, de har roligt, de är med sina vänner (Tjej 15 år).

Närhetsprincipen är alltså viktig för att engagera barn och ungdomar i socioekonomiskt svaga områden. Det blir även tydligt hur föreningslivet kan bidra med trygghet i ett område, vilket i sin tur leder också till ett ökat engagemang bland barn och unga. Att kunna erbjuda ett brett föreningsutbud, som är lokalt förankrat, i socioekonomiskt svaga områden är således av betydelse för fritidsförvaltningens jämställdhetsarbete.

Avslutande diskussion

Syftet med denna utredning har varit att granska hur väl förvaltningen integrerat barnrättsperspektivet i *Fördelningsprinciperna med öppethållande 2023* och vilken effekt principerna har på barn och ungas fritids- och föreningsliv. Ytterligare ett fokus har varit att analysera skillnader mellan föreningar med tävlingsfokus och de utan. Målet har varit att bidra med underlag för utveckling och utvärdering av fördelningsprinciperna inför revidering 2024, för att i förlängningen kunna undersöka hur fler barn och unga kan inkluderas i Malmös föreningsliv.

Som tidigare nämnts är *Fördelningsprinciperna med öppetbållande 2023* ett dokument som nära berör barn och unga. Närvaron av ett barnrättsperspektiv är således viktigt för att kunna beakta barnets bästa och barnkonventionen. För att kunna besvara utredningens första fråga, ”**är ett barnrättsperspektiv integrerat i fördelningsprinciperna?**” behöver även utredningens andra fråga besvaras, ”**hur påverkar fördelningsprinciperna tilldelningen av träningstid till verksamheter med tävlingsfokus jämfört med verksamheter utan tävlingsfokus?**”.

Som framkommit i analysen är *Fördelningsprinciperna med öppetbållande 2023* ett styrdokument som i stor utsträckning är utformat för det traditionella idrottsföreningslivet som erbjuder tävlingsverksamhet. Det är enklare för föreningar som erbjuder traditionella idrottsaktiviteter, främst lagidrotter, att schemaläggas på attraktiva träningstider och i attraktiva hallar, än för icke traditionella idrottsföreningar med fokus på motionsidrott. Barn och unga som utövar någon annan form av strukturerad fysisk aktivitet, utan fokus på tävling, missgynnas alltså av fördelningsprinciperna.

Vilja att tävla eller inte tävla är såklart olika för olika barn. Under gruppintervjuerna framkom det att vissa av barnen finner tävling och prestation stressande medan andra beskriver hur tävlingsmomenten blir en drivkraft för att utvecklas. Kopplat till Högmans (2021) resonemang om tävlingslogiken så är fördelningsprincipernas fokus på tävlingsverksamhet oförenligt med målet om en jämställd och jämlik idrott. Den enskilda idrottsföreningen kan sträva mot målet att inkludera alla barn, men så länge som jämlikhetsmålet inte överordnar tävlingslogiken kommer barn som inte delar tävlingslogikens principer att exkluderas (Högman, 2021).

Prioriteringen av tävlingsidrotten synliggör särskilt hur tjejer och killar kan påverkas olika av fördelningsprinciperna, samt hur barn från socioekonomiskt svaga områden förbises. Enligt Ung Livsstil är tjejer i mindre utsträckning än killar intresserade av idrottens investeringsvärde, alltså att tävla (Blomdahl et al, 2021). En förklaring till detta är att samhällets normer kring vilka som utövar traditionell idrott fortfarande präglas av en manlig norm (Faskunger et al, 2017). Tjejer är generellt intresserade av en större bredd av aktiviteter, vilket behöver tillgodoses enligt fördelningsprinciperna för att skapa en jämställd tillgång till Malmös föreningsliv. Vidare så kan det traditionella idrottsföreningslivets ekonomiska och sociala krav på föräldrar leda till ett minskat deltagande bland barn från socioekonomiskt svaga områden (Norberg et al, 2023). Föreningar som erbjuder mindre strukturerade aktiviteter kan öka engagemanget i dessa områden, då de ofta är lokalt anknutna och flexibla.

Dessa föreningar har emellertid svårt att uppfylla de bidragsgrundande kraven, då de ofta har en annan organisationsstruktur än traditionella idrottsföreningar, vilket leder till att de inte får tillgång till attraktiva träningstider eller omfattas av 0-taxan. En stor grupp av Malmös barn och unga åsidosätts alltså när dessa föreningar hamnar mellan stolarna, och deras rätt till en likvärdig och meningsfull fritid enligt barnkonventionen begränsas.

Diskussionen ovan synliggör hur regelverket gällande fördelningsprinciperna är beroende av regelverket gällande föreningsstöd. Schemaläggningen av träningstider måste alltså avgränsas och anpassas efter föreningsstödet och därför kan inte ett barnrättsperspektiv full ut integreras i fördelningsprinciperna. Det blir i stället en fråga om föreningsstödet, så som det är utformat idag, tillgodoser barns rätt till deltagande i föreningslivet enligt artikel 15 och principen om barnets bästa enligt artikel 3. Följaktligen behövs även en barnkonsekvensanalys göras av föreningsstödet, för att vissa brister i fördelningsprinciperna ska kunna åtgärdas och för att fler barn och unga ska kunna inkluderas i föreningslivet.

Utredningen tredje frågeställning tredje fråga är **”Hur påverkar fördelningsprinciperna barn och ungas föreningsliv och fritid?”**. Under gruppintervjuerna framkommer det att flexibilitet är en viktig aspekt för barnen. Flera av barnen och ungdomarna uttrycker hur de hoppar över träningar för att hinna med annat. De barn som deltar i en icke traditionell idrottsförening såg detta som någonting positivt, då kraven på att dyka upp på varje träning inte är lika höga som i en traditionell idrottsförening. De barn som deltar i en traditionell idrottsförening uttrycker hur de får dåligt samvete över att hoppa över en träning, samtidigt som det är svårt att hinna med annat ifall de inte hoppar över träningen.

Kopplat till fördelningsprinciperna så ges föreningar som schemaläggs även möjlighet att boka till ytterligare träningstider. Detta medför att barnen kan komma att träna mer än vad fördelningsprinciperna medger utefter deras ålder och tävlingsnivå. Föreningar utan idrottspecifik tabell kan också komma att tilldelas färre antal timmar, än en förening med tabell, även om de aktiva barnens ålder är samma. Dessutom styr inte fritidsförvaltningen över hela träningsplaneringen, då föreningar som tilldelas träningstider enligt fördelningsprinciperna sedan internt fördelar tiderna inom verksamheten. Detta synliggör ett dilemma för barn och ungdomars möjlighet att tillgodogöra sig en meningsfull fritid. Ur ett barnrättsperspektiv är det alltså inte nödvändigtvis enligt barnets bästa att tilldelas fler träningstimmar inom samma förening. I stället är det möjligheten att träna varierat och blanda strukturerade

och mindre strukturerade aktiviteter, som ökar möjligheten att ha en meningsfull fritid och minskar risken för att barnen exempelvis ska tröttna i tidig ålder. Det synliggör även behovet av att lyssna på barn och ta deras åsikter och lösningar i beaktning enligt artikel 12 i barnkonventionen. Under gruppintervjuerna blev det tydligt att barn och unga hade egna förslag på hur deras träningsdagar och träningstider kunde anpassas för att främja en mer meningsfull fritid. Att utveckla arbetssätt som minskar avståndet mellan förvaltningen och barnen är avgörande för att ett barnrättsperspektiv ska integreras i fördelningsprinciperna. Här spelar föreningarna en viktig roll, för att kunna samla in, förvalta och föra vidare barns åsikter, då de utgör bryggan mellan barn och förvaltning.

Ytterligare en aspekt som är viktigt att belysa gällande styrdokumentet är det inte framgår varför vissa idrotter tilldelas träningstider enligt idrottsspecifika fördelningsprinciper, och andra inte, eller enligt vilka kriterier dessa idrottsspecifika fördelningsprinciper tillkommit. Det saknas även kriterier som styr tilldelningen av antalet timmar till föreningar utan idrottsspecifika fördelningsprinciper. Detta kan bidra till en godtycklighet gällande tilldelningsprocessen och minskad transparens gentemot föreningar. Följaktligen kan det försvåra för föreningar att ta till sig fördelningsprinciperna och säkerställa det dem har rätt till.

Sammanfattningsvis så är ett barnrättsperspektiv inte fullt ut integrerat i fördelningsprinciperna. Trots att alla barn och unga upp till 15 år ska prioriteras i fördelningsprinciperna blir det i praktiken en prioritet av de barn och unga som deltar i en traditionell idrottsförening med tävlingsfokus. Fördelningsprinciperna tar inte tillräcklig hänsyn till att olika grupper av barn har olika förutsättningar att åberopa sig en meningsfull fritid. Fördelningsprinciperna påverkar alltså barn och ungas fritid olika beroende på vilket område de bor i och vilken typ av idrottsförening de är aktiva i. Detsamma gäller barn med funktionsnedsättning, som har begränsade möjligheter till en meningsfull fritid i Malmö (Fritidsnämnden, 2022). Det behövs framöver undersökas mer hur barn med funktionsnedsättning påverkas av fördelningsprinciperna utefter barnkonventionens artikel 23.

Fördelningsprinciperna med öppethållande behöver således revideras så att föreningar med tävlingsfokus och förening utan tävlingsfokus prioriteras i samma utsträckning. Fördelningsprinciperna behöver inkludera en större bredd av aktiviteter, för att i större utsträckning nå ut till tjejer samt barn från socioekonomiskt svaga områden. Närhetsprincipen behöver också ges större plats i fördelningsprinciperna och barnrättsperspektivet behöver integreras i

förvaltningens administrativa regler och rutiner gällande föreningsstöd. Genom att utveckla fördelningsprinciperna utökas alltså möjligheten att nå ut till fler av Malmös barn och unga, och tillgodose artikel 15 och 31 barnkonventionen som erkänner barns rätt att delta i föreningslivet samt barns rätt till fritid på lika villkor. På så vis sätts även barnets bästa i främsta rummet enligt barnkonventionens artikel 3.

Rekommendationer

Här presenteras förslag för förändring och utveckling av fördelningsprinciperna med öppethållande baserat på utredningens resultat och slutsatser. Dessa rekommendationer ämnar vägleda förvaltningens barnrättsarbete och bidra till att Malmös barn och unga får tillgång till en meningsfull fritid på jämlika villkor.

- Utveckla styrdokumentet så att fördelningen av träningstider är likvärdig mellan föreningar som erbjuder tävlingsverksamhet och föreningar som inte erbjuder tävlingsverksamhet, genom att revidera de idrottspecifika fördelningsprinciperna och undersöka ifall fler föreningsaktiviteter kan inkluderas.
- Fastställ att tjejer och barn från socioekonomiskt svaga områden ska prioriteras av fördelningsprinciperna, så att styrdokumentet överensstämmer med fritidsnämndens mål och beaktar olika grupper av barn och närhetsprincipens betydelse.
- Utred specifikt hur funktionedsatta barns fritid påverkas av fördelningsprinciperna enligt artikel 23. Kartlägg de verksamheter som arbetar för att nå ut till barn med funktionsnedsättning och undersök hur andra verksamheter kan anpassa sig för att nå ut till målgruppen. Arbeta uppsökande och identifiera platser där målgruppen är bekväm att vara.
- Utveckla arbetssätt där barns åsikter kontinuerligt tas tillvara på gällande fördelningen av träningstider, för att säkerställa barn och ungas delaktighet och inflytande enligt artikel 12.
- Öka transparensen gentemot föreningar genom att tydligt beskriva fördelningsprocessen av träningstider och kriterierna för de idrottspecifika fördelningsprinciperna i styrdokumentet.

- Genomför en barnkonsekvensanalys av föreningstöd för att möjliggöra att barnrättsperspektivet integreras i fördelningsprinciperna och för att i förlängningen kunna inkludera fler barn och unga i föreningslivet.

Referenser

Augustsson, Christian (2007). *Analys av träningstider inom föreningsidrotten: en studie av sju lagidrotter sett ur ett ålders- och könsperspektiv*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. (2009). Stockholm: UNICEF Sverige.

Behtoui, Alireza, Hertzberg, Fredrik & Neergaard, Anders (red.) (2020). *Ungdomars fritidsaktiviteter: deltagande, möjligheter och konsekvenser*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur.

Blomdahl, Ulf, Elofsson, Stig, Bergmark Karolina & Lengheden, Linda (2021). *Ung livsstil Malmö*. Stockholm/Malmö: Stockholms universitet och Malmö stad.

Faskunger, Johan & Sjöblom, Paul (red.). (2017). *Anläggningar och andra miljöer för idrott – när, hur och varför är de samhällsnyttiga?*. Stockholm: Stockholms universitet.

Faskunger, Johan & Sjöblom, Paul (red.) (2017). *Idrottens samhällsnytta: en vetenskaplig översikt av idrottsrörelsens mervärden för individ och samhälle*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Fritidsförvaltningen (2023). *Fördelningsprinciper med öppethållande 2023*. Malmö: Malmö stad.

Fritidsförvaltningen (2023). *Idrottsrapporten 2023*. Malmö: Malmö Stad.

Fritidsförvaltningen (2021). *Metodmaterial: Barnkonsekvensanalys*. Malmö: Malmö Stad.

Fritidsnämnden (2023). *Lokalbehovsplan 2023-2032*. Malmö: Malmö Stad.

Högman, Johan (2021). *Barn i rörelse - Om förutsättningar för utveckling i alternativa (?) idrottsaktiviteter*. Diss. Karlstad: Karlstads universitet.

Jansson, Sonja (2023). *Föreningsverksamhet mellan stolarna: Om begränsade normer i befintligt regelverk/stödsystem*. Malmö: Malmö Stad.

Nilsson, P. (1994). *Den allvarsamma fritiden: en litteraturstudie av undersökningar om barns och ungdomars fritids- och kulturvanor*. Stockholm: Statens ungdomsråd.

Norberg, Johan R., Dartsch Nilsson, Christine. & Pihlblad, Johan (red.) (2023). *Idrott och segregation: om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Norberg, Johan R (2020). *Statens stöd till idrotten*. Taberg: Centrum för idrottsforskning.

Norberg, Johan R (2018). *Statens stöd till idrotten*. Taberg: Centrum för idrottsforskning.

Palmstierna, Charlotte & Sonander, Anna (2022). *Tid för förändring - det är känt sedan gammalt: en studie av förutsättningarna för att beakta barnkonventionen i Malmö stads verksamheter*. Lund: Sociology of Law, Lund University.

Stadskontoret (2022) *Policy för mänskliga rättigheter*. Malmö: Malmö Stad.

Socialstyrelsen (2020). *Barns medverkan i Socialstyrelsens arbete: Ett stödmaterial för att inhämta barns kunskaper och erfarenheter*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Tahvilzadeh, Nazem, Kings, Lisa & Nazar, Alexander (2023). *Vägar till en jämlik fritid: en studie om meningsfull fritid och ojämlikt deltagande i Malmö stads fritidsutbud*. Huddinge: Södertörns högskola.

Tolvhed, Helena (2017). *Träningslandskap i förändring 'Hälsoism' och gymkultur som utmaningar och möjligheter för föreningsidrotten*. Stockholm: